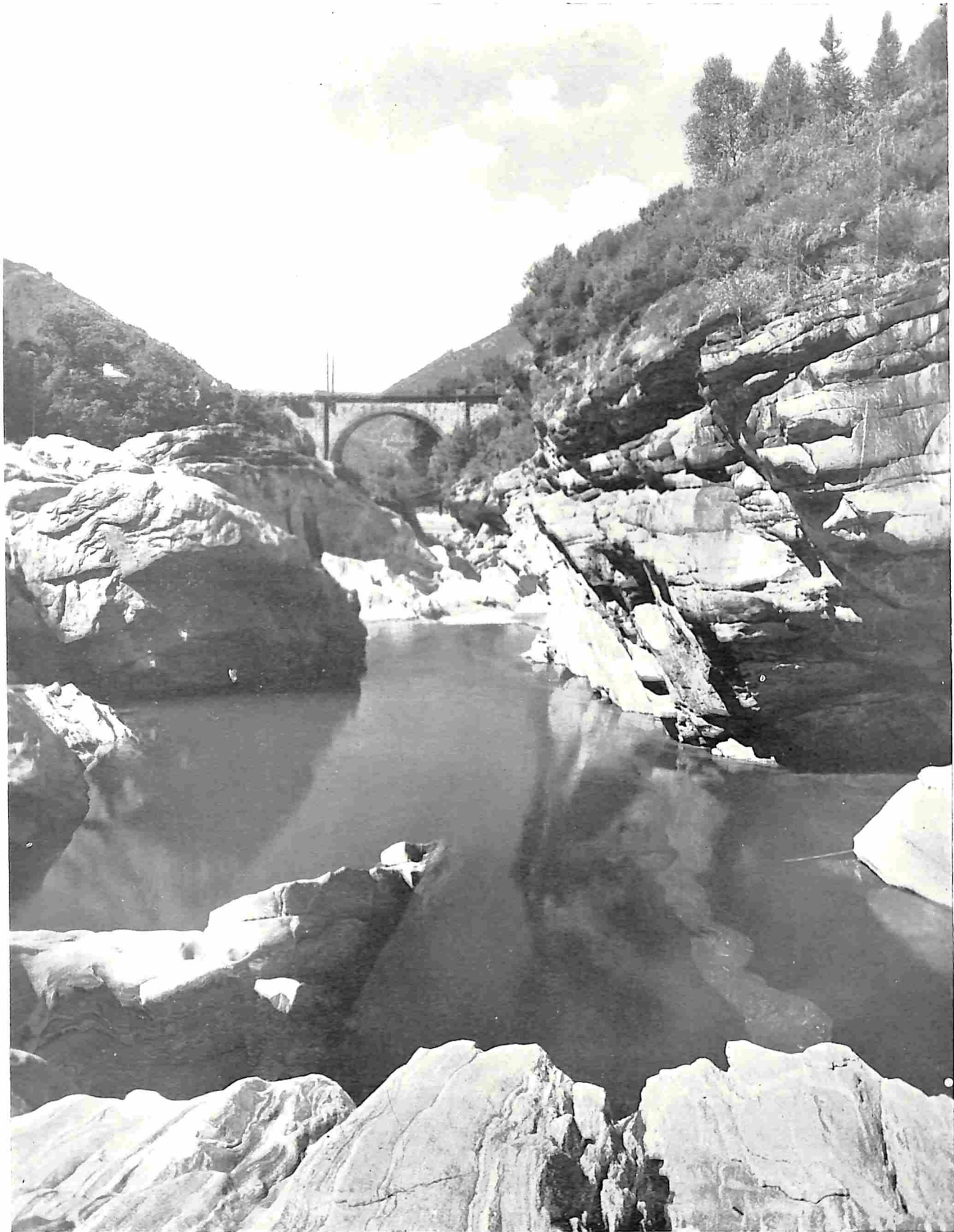

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 32

ZATERDAG 8 AUGUSTUS 1936

DE MAGGIA BIJ PONTE BROLLA IN HET MAGGIA-DAL (TESSINO)
(BIJ HET ARTIKEL: „KLEIN HOLLAND”)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT	INHOUD
DE NIEUWE VOGELWET, DOOR F. KOSTER.	BLZ. 374—375
EEN PROCESSIE IN DE BERGEN (GEÏLL.), DOOR HEL. J. KNOTTENBELT	BLZ. 375, 383—384
KLEIN HOLLAND (GEÏLL.), DOOR DIRK L. BROEDER	BLZ. 373, 376—378
ZIJDERUPSEN (GEÏLL.), DOOR DR. G. BARENDRECHT	BLZ. 378—381
DE PASSIFLORA OF LIJDENSBLOEM (GEÏLL.), DOOR G. KROMDIJK.	BLZ. 381—382
DE TURELUUR (GEÏLL.), DOOR R. J. DE STOPPELAAR	BLZ. 382—383

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

De nieuwe vogelwet

DOOR F. KOSTER

ONZE wilde vogels, de meeste soorten althans, worden beschermd door de Vogelwet van 1912. Dat „worden” geldt dan in theorie: in de practijk mankeerde er zeer veel aan. Niet alleen zijn er de jachtvogels en de soorten van de beruchte „zwarte lijst”, welke reeds op grond der bepalingen onbeschermd zijn — sommige jachtvogels onvoldoende —, maar ook kwamen er in de wet zooveel leemten voor met betrekking tot het verlenen van vergunningen voor het vangen, dooden, vervoeren etc. van beschermde vogels, dat zij in het geheel niet meer kon bevredigen. Het was bijv. mogelijk, dat de burgemeester door het verlenen van een vergunning practisch de heele Vogelwet buiten werking stelde. Ware niet door organisaties tot bescherming van vogels veel gedaan om allerlei fouten uit den weg te ruimen, waren niet belangrijke vogelbroedplaatsen door de Ned. Vereeniging tot Bescherming van Vogels onder bewaking gesteld, dan zou de vogelstand in de laatste paar decennia zeer zijn achteruitgegaan. De publieke opinie is gelukkig niet de minst belangrijke factor geweest, die tot de herziening van de oude wet heeft geleid. ☞ Herziening? Beter is het te spreken van vernieuwing! ☞ Het eenige weken geleden verschenen ontwerp voor een nieuwe Vogelwet breekt wel radicaal met veel van de oude Wet, niet zoozeer in beginsel dan wel in opzet. Wie altijd met de oude Wet gewerkt heeft, bijvoorbeeld de politieambtenaar, zal moeite hebben om zich bij de nieuwe Wet aan te passen, wie beide echter objectief vergelijkt, zal stellig meer met de redactie der Vogelwet 1936 instemmen. ☞ In haar algemeene strekking is de nieuwe Wet zeker een vooruitgang. De vogelbeschermingsgedachte blijkt zich gunstig te ontwikkelen. Het besef van de economische, sportieve en aesthetische waarde van een goeden vogelstand wordt grooter. Een goede vogelstand is ongetwijfeld een groot nationaal goed, al heeft men helaas zijn verzorging en contrôle te weinig in de hand in verband met het feit, dat tal van Nederlandsche broedvogels trekvogels zijn, die

slechts gedurende eenige maanden hier verblijven en tijdens hun wintersche zwerftochten in Zuidelijke landen door vele gevaren worden bedreigd. Men denke maar eens aan Italië, waar veel trekvogels voor consumptie-doeleinden worden gevangen — men herinnere zich wat Axel Munthe hierover schrijft in zijn „San Michele”! Hieruit blijkt al weer hoe zeer het vogelbeschermingsvraagstuk een internationaal vraagstuk is — vooral thans uiterst moeilijk tot oplossing te brengen. ☞ Internationaal opzicht is er echter ook veel te doen. Ongetwijfeld is de taak des wetgevers op dit gebied moeilijk, daar er zooveel belangen zijn, die men niet kan verontachtzamen: die van den landbouw, de jacht en vischvangst. Er zijn nu eenmaal nuttige en schadelijke vogels. Schadelijkheid is echter dikwijls lokaal en tijdelijk; de spreeuw bijvoorbeeld is in den kersentijd in de Betuwe schadelijk, voor den grasboer is deze vogel, die emelten en ander schadelijk insectengedoe van zijn land verwijderd, nuttig. Verder zijn er ook vogels, die schadelijk kunnen zijn voor andere vogels. Wij denken bijvoorbeeld aan de beschermde zilvermeeuwen, die juist door een goedbedoelde bescherming zoo talrijk en daardoor zoo schadelijk voor zwakke soorten geworden zijn, dat men hier en daar reeds van een meeuwenterreur spreken kan. Gelukkig breekt zich het wetenschappelijk inzicht op dit gebied steeds meer baan, zoodat men dit gevaar op rationeele wijze bestrijden kan . . . hetgeen dan ook reeds hier en daar geschiedt. ☞ De ervaringen nu in de practijk met de oude Vogelwet verkregen, en de betere kennis van het vogelleven, hebben mede tot het hernieuwen van deze wet geleid. ☞ Zoo zal het niet meer mogelijk zijn, dat burgemeesters vergunningen verstrekken. Het geheele vergunningsstelsel trekt de regeering aan zich, zich daarbij de voorlichting verzekerd van een Commissie van Deskundigen, menschen dus uit de practijk en de wetenschap. Voorts is de regeling der bescherming zeer soepel gesteld; de mogelijkheid van regionale schadelijkheid kan een vogel in Gelderland noodlottig worden, terwijl dezelfde soort in Groningen bescherming geniet. Het komt er natuurlijk op aan, dat het bestuurtechnische apparaat (regeering en deskundigen) in alle voorkomende gevallen er in slagen zal op grond van de beste wetenschappelijke beoordeeling der feiten tot een bevredigend accord te komen. Is dit apparaat even gul in zijn vergunningen als een burgemeester, die zich om het vogelleven niet bekommert, dan gaan wij natuurlijk effectief achteruit! Er is echter geen enkele reden om zulks te veronderstellen: de deskundigen zullen natuurlijk trachten tot de beste resultaten te komen. In elk geval is het een groot voordeel, dat er een centraal orgaan komt, dat deze belangrijke aangelegenheid regelt. ☞ Ongetwijfeld zijn ook de strafbepalingen verbeterd. ☞ In de oude wet kwamen allerlei mazen voor, waardoor een vogelvanger aan een vervolging kon ontsnappen. Die zijn er nu grootendeels uit. Enkele nieuwe gaatjes komen er ook in voor, maar misschien worden die nog verwijderd. Thans is niet alleen het dooden en vangen van beschermde vogels verboden, doch ook de poging daartoe. Duidelijker dan in de oude wet is omschreven wat onder veld, vogels en eieren moet worden verstaan, zoodat ook op dit punt de

clandestiene vogelvangens beter aan banden worden gelegd. ☼ Jammer, dat de wetgever niet wat ruimer over de kieviten heeft gedacht. Men weet het: het kievitseirrapen is een probleem geworden in verband met de vervroegde maaitijden, welke vervroeging een gevolg is van het gebruik van machines. Hoe het precies met den kieftenstand in ons land gesteld is, weet men niet, maar dat zijn positie er niet op vooruitgaat, blijkt al wel uit het feit, dat de raaptijd met vier dagen is bekort en niet later mag eindigen dan 24 April. Het zal mogelijk zijn dezen einddag voor elke provincie op een eerderen datum vast te stellen: bijvoorbeeld in een provincie waar de kieviten zeldzaam geworden zijn. Zou men dezen raaptijd nu in het algemeen niet wat eerder hebben kunnen doen eindigen? Dan bleef er nog altijd een maand voor de eierzoekeers over. Bleken de vogels zich in de komende jaren aanmerkelijk te hebben uitgebreid, dan zou altijd nog een latere einddag voor bepaalde provincies — bijv. Friesland — kunnen worden vastgesteld. ☼ Laat ons verder nog mededeelen, dat thans ook de uitvoer van kooivogels is verboden — er gingen wel eens duizenden over de grens —, en dat voorts het bedrijf der praeparateurs is gereglementeerd. ☼ Overigens is het parool: afwachten! Wij weten niet, wat er al zoo bij algemeenen maatregel van bestuur nader zal worden vastgesteld (o.a. met betrekking tot de vogels van de zwarte lijst). De wet valt pas in haar volle waarde te beoordeelen als deze maatregelen bekend zijn. Zij zal van groot practisch belang zijn indien zij toegepast wordt door bekwame en conscientieuze mannen. Wij hebben meer aan een soepele wet, die goed gehanteerd wordt, dan aan een pronkend stel bepalingen waaraan niet de hand gehouden wordt. Er is daarom reden met vertrouwen de toekomst tegemoet te zien.

EEN PROCESSION IN DE BERGEN

DOOR HEL. J. KNOTTENBELT

MARIA Hemelvaart is het, Onze-Lieve-Vrouwendag, dag gewijd aan Maria. ☼ De laatste dagen waren grauw, koud en regenachtig en daar Sölden nog onmodern, van alle cultuur verstoken is, geen café, geen tea-room, geen casino, zelfs geen bioscoop heeft, zaten wij, touristen, mistroostig bijeen, waar als bezwarende omstandigheid nog bij kwam, dat zoiets als een hotel-hall voor Sölden nog niet uitgevonden is. ☼ Maar, de dag van Maria Hemelvaart is beter; helder is het nog wel niet en onder den eindeloozen kerkdienst — terwijl de „kettters” als roofdieren met opengeklapte fototoestellen rond de kerk sluipen, gedempt debatterend over belichting, instellen enz. — valt er een fijne motregen. Doch de kleine processie zelf staat dan blijkbaar onder de bescherming van den heiligen Petrus. ☼ Sölden . . . ! Klein bergdorp, bestaande uit enkele verspreide boerenhoeven in het nauwe dal, waar een wilde beek doorheen stroomt, en een grooter aantal huisjes tegen den bergwand gedoken. Tusschen deze beide groepen in staat parmantig alleen de kleine kerk met slanken toren, die, om-

ringd door een kerkhofje, van haar smal plateau af, over het dal heen ziet. En midden tusschen dat groepje huizen door kronkelt zich in dat dal een bruisende beek; met zoo'n geweld raast ze voort, dat ze het klokkengelui, het knallen van de vreugdeschoten, elk ander geluid overstemt; zóó dreigend is haar bulderen dikwijls, dat de tourist in den nacht uit den slaap wordt opgeschrikt en luisterend in het donker staart. ☼ En boven die huisjes, broos als kinderspeelgoed, rijzen de bergen, hooger, steeds maar hooger. Iets van de overwelldigende éénheid en het meêsleepende omhoog streven van de Gothische gebouwen ligt in de lijn der Söldensche bergen: bijna geen plateau's ziet men en in regelmatige, rechte stijging verheft zich de eene kolos na den andere; nauwelijks in vorm en hoogte van elkaar verschillend, zijn ze diepgroen beboscht tot aan een scherpe horizontale grenslijn waar de boomgroei ophoudt. ☼ „Neen Sölden, een lieflijk oord ben je niet, armoedig dorp temidden der donkere bergen; evenmin als je bewoners met hun grove trekken, plompe gestalten en zwaren berggang aanspraak maken op schoonheid of opgewektheid.” ☼ Is nu werkelijk de plechtige hoogmis ten einde? Het schijnt zoo; bij den hoofduitgang verzamelen zich menschen en er is een onrustig gedrang, een zoeken, een vragen; dat alles speelt zich af op gedempten toon en zonder haast. Banieren, vergulde beelden verschijnen, de stoet stelt zich reeds op en daalt van de kerk af over een slingerend pad door de weide naar den hoofdweg en keert over dezen weer naar de kerk terug, zoodoende een grooten cirkel beschrijvend. Op gelijken afstand van elkaar zijn aan den weg veldaltaren opgesteld: kleine witgedekte tafels, eenvoudig versierd met bloeiende geraniums. ☼ Wij staan boven bij den muur van het kerkhof en zien dezen stoet — zonder pracht of praal — waaraan deputaties van de bevolking van het geheele dorp deel nemen, door het dal trekken. ☼ Voorop loopt een kleine jongen die het kruis draagt, blijkbaar een hooge onderscheiding voor hem, daarachter de mannelijke schooljeugd onder geleide van den onderwijzer. Het zijn breedgeschouderde, meestal gedrongen jongens; de blondverschoten of ook wel donkere haarbos verzet zich met succes tegen het hoogst ongewone borstelen en kammen. Zoo gaan ze twee aan twee en nu reeds is, aan hun eenigszins gebogen houding en hun hangende schouders, de zware gang van de bergbewoners zichtbaar. ☼ Nu volgen vier hoog-opgeschoten jonge mannen met het vergulde houten beeld van een gebaarden man, St. Josef. Deze, alsook de andere beelden, die vóór het Allerheiligste worden uitgedragen, heeft het gezicht dáárheen, dus naar achteren gekeerd en 't maakt een hoogst eigenaardigen indruk, dat de heiligen omgekeerd, met den rug naar het doel door de weiden gaan, welke weiden zij slechts eens in 't jaar zien. ☼ De jongelieden en de boeren volgen met hun roode vaandel, dat hoog boven allen uitsteekt. Ook deze groep mannen, zwaar stappend, door harden arbeid gebogen, het gezicht door weer en wind getaand, gekleed in eenvoudige zwarte, vaak reeds verkleurde jas, draagt een heiligenbeeld met zich mee, dat het vergulde gelaat naar het Allerheiligste gericht heeft. (Slot op bladz. 383)

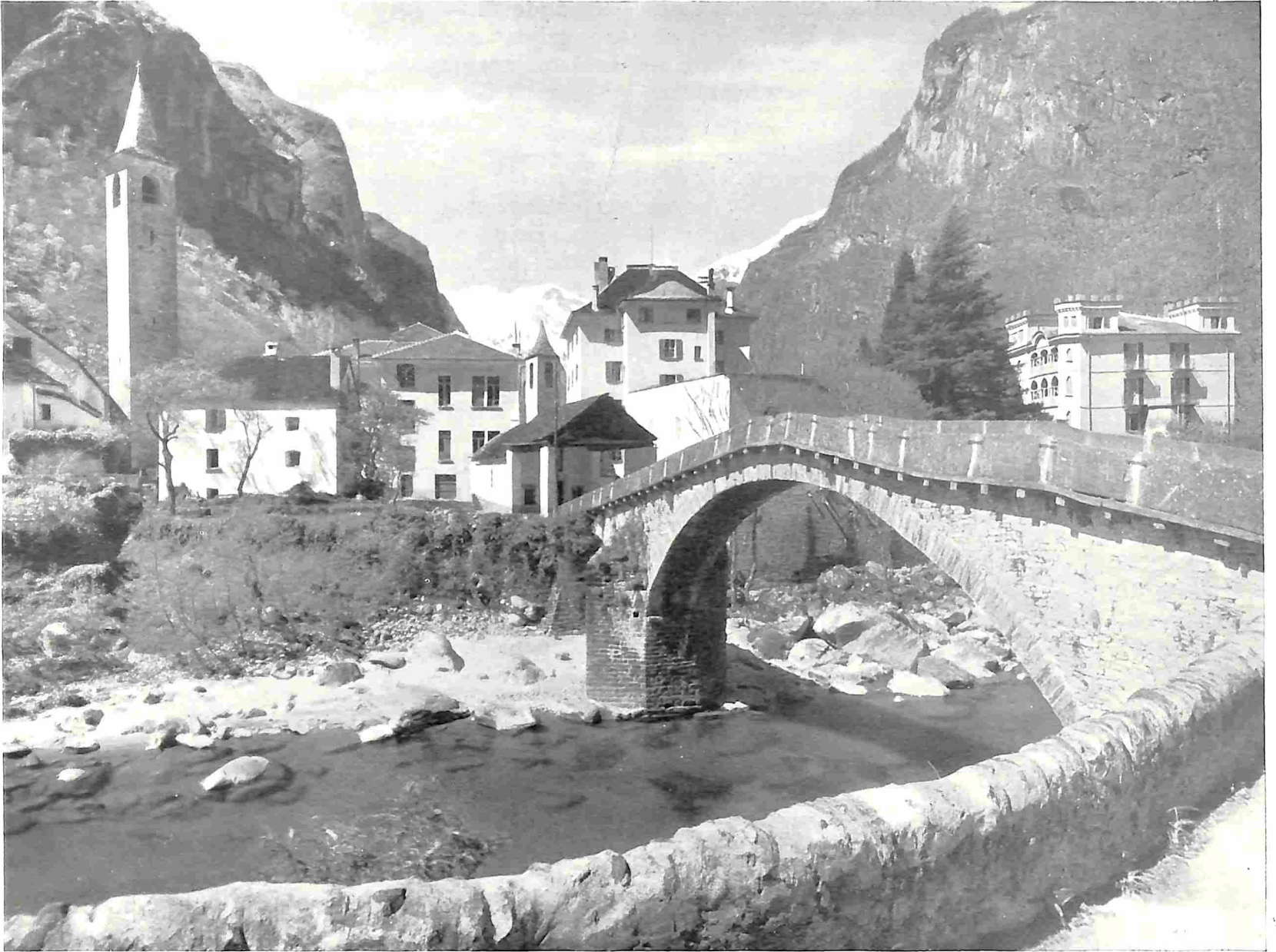
HET MAGGIA-DAL

KLEIN HOLLAND

DOOR DIRK L. BROEDER

OCH, eigenlijk heet het zoo niet, doch ik kan de verleiding niet weerstaan om dit hoekje van Tessino, dit tweetal dorpjes, die enkele kilometers de Maggia-vallei in liggen, een dergelijke benaming te geven. ☞ Klein Holland, het klinkt zoo vreemd misschien, maar het is toch zoo, niet omdat het landschap een Hollandsch aspect heeft, neen heelemaal niet, ook niet omdat de dorpjes Bignasco en Caveragno, waarover we het zullen hebben, er uitzien alsof ze door Hollanders waren gebouwd, allesbehalve, want deze heele streek van Tessino draagt een echt Italiaansch-Savoyaardsch karakter. Neen, het gaat er om een gedeelte der mannelijke bevolking. En waarom? Omdat vele mannen uit beide dorpjes te een of anderen tijde in ons land gewerkt hebben, onze taal — in vele gevallen bijna zonder vreemd accent, neen, veeleer met een Rotterdamsch accent of zoo — beheerschen en een groote liefde koesteren voor de lage landen aan de Noordzee . . . ☞ Weenige kilometers van Locarno af, de Maggia-vallei in, liggen Bignasco en Caveragno, ongeveer op de plaats, waar de sneestroomende Bavona zich in de Maggia stort. Ze liggen heel knus tegen den voet der bergen geleund, onder het wakende oog van den ruim drieduizend meter hoogen Basódino, die ver naar het noorden het liefelijke Bavonadal als

het ware afsluit, althans gezien van Caveragno uit, en zijn gletscherrug het dal induwt. Daar vormt de Monte Basódino een gedeelte van de grillig slingerende grens tusschen Zwitserland en Italië en deelt zijn ijzig koud water gul uit aan de tallooze stroompjes, die her en der ontstaan en kletsend en spatend van de rotsen af neerstorten om verder hun weg te dringen naar de Bavona, die ze opneemt en ze aan de Maggia toevertrouwt. ☞ Wij vingen onzen tocht in Locarno aan, waar de schitterend gelegen Madonna del Sasso — de Onze Lieve Vrouwe van de Rots — beschermend op ons neerkeek. Het was een prachtige herfst dag en de zon scheen, zooals zij alleen tusschen deze bergen schijnen kan. Hier, even ten zuiden der stad, stroomt de Maggia door een moerassige delta en mondt uit in het Lago Maggiore, recht, kaarsrecht. Bij Solduno begint er leven in te komen. De rivier maakt hier haar eerste slippertjes, of liever laatste, want wij gaan tegen den stroom op, doch pas bij Ponte Brollia, waar de Melezza haar wateren in de Maggia stort, gaat zij eerst goed kronkelen, en hier begint dan ook een wonderschoon dal, zóó prachtig, dat het mij moeilijk zal afgaan een werkelijk zuiver beeld ervan weer te geven. Haar schoonheid is moeilijk te schilderen, moeilijk te beschrijven, want de Maggia-vallei is de reïncarnatie van pracht, grootschheid en liefelijkheid,

BIGNASCO IN HET MAGGIA-DAL

alles in één. ☼ Ponte Brolla: een massieve, natuursteen brug, van oorsprong Romeinsch, ontspringt aan de graniet- en marmer-rotsen en overspant de bocht der Maggia, die woest en onstuimig haar weg tusschen groote rotsblokken naar het bredere gedeelte der bedding baant, alles wat los zit meesleurend. ☼ Nu wordt het dal wat nauwer, doch telkens voert onze weg ons door een open plek, waar de zon in al haar glorie neerstraalt op de wijngaarden en beboschte berghellingen, de vruchtbare akkers en rijke boomgaarden. Zoo is dat ook bij het dorpje Maggia, welks kerkje boven alles uitsteekt en meer dan honderd treden boven den weg staat. De klokjes van zijn schilderachtig open klokketorentje weerklinken ver door de ijle lucht en roepen uit:

Anche attraverso sterminati mari
Degli Svizzeri il cor vola a' suoi cari.

Ja, zoo staat het op een dier klokken: al is de Zwitser ook ver de zee overgestoken, zijn hart blijft het vaderland getrouw. ☼ Steeds verder het dal in. De bergen zijn overal zwaar begroeid, want de houtwinning is hier de voornaamste bron van bestaan. Hier en daar stroomt een eenzaam beekje, geboren uit een watervalletje, de groote rivier tegemoet. Grillig gevormde rotsen steken uit den bergwand of liggen in de Maggia, waar ze besproeid worden door het steeds opspattende water. Dan komen er grootere watervallen, waarvan die van Soladino, aan de overzijde van het dal, bij Riveo, zich van honderd meter hoogte van een steilen, gladden

rotswand met geweld naar beneden stort. Wonder-schoon is de Soladino, vooral als de zonnestralen zich weerspiegelen in zijn wateren en in een zevenkleurigen regenboog uiteenvallen. Hoe schoon teekent deze zich af tegen de herfstkleuren van het dal. ☼ Over de mooie brug en langs het kerkje van Cevio, waar de Rovano haar wateren aan de Maggia schenkt, komen we weldra te Bignasco aan. Van daar wandelen we naar Caverigno, een kwartier gaans verder, doch wie komt ons tegemoet? Niemand minder dan Antonio Felice Dadò, sindaco — burgemeester — van Caverigno. „Goeie morgen, dames en heeren” klinkt het. Vreemd? Och, neen, want we zijn hier in de streek, waar vele Hollandsch sprekende Zwitsers wonen, die meestal terrazzo-werkers, vioolbouwers, schoorsteenvegers, steenhouders in ons land geweest zijn. Zijn edelachtbare laat ons zijn huis en zijn kantoortje zien, waar we naast portretten van onze Koninklijke Familie een Avro-kalender en andere Hollandsche zaken zien. Wij bezoeken het gemeentehuis en andere gedeelten van het dorp Caverigno en komen tenslotte vóór een herinneringsbord te staan, dat ons in het Italiaansch en het Nederlandsch vertelt, dat op 13 Augustus 1926 een groep van 313 leden der Nederlandsche Reisvereniging een bezoek aan Bignasco en Caverigno en hun Hollandsch sprekende inwoners bracht. ☼ Na de lunch, waarbij burgemeester Dadò onze eeregast is, wandelen wij naar Mondada op 600 meter hoogte over een woest en kronkelend pad, waar we af en toe een vrouw tegenkomen. Zij

draagt een vracht hooi op de schouders of drijft een paar koeien voor zich uit en knikt ons een vriendelijk „Buona sera!” toe. Een paar mannen — doch zij zien, dat we Nederlanders zijn en begroeten ons met een „goeie middag, dames en heeren!” En boven dit prachtig dal troont hemelhoog, majestueus en gebiedend, de Basódino, de eeuwig besneeuwde. ☼ De avond nadert. Alleen de hoge bergtoppen, die een ruwgekamde kuif van stevig geboomte hebben, zijn nog flauw door de zon beschenen. In het dal heerscht stilte, doodsche stilte, af en toe gebroken door het melodieuze getingel van een koeienbel. Hier en daar gaat er een lichtje aan. Het dal sluimert in met de verdwijnende zon en wordt grauw. Doch de Maggia kent geen nacht en geen rust. Zij gaat door, door, steeds maar door,

zooals ze misschien duizenden jaren door dit enge, diepe dal zich eenweg van de hoge gletschertoppen naar het meer heeft geforceerd. ☼ Alles wordt donkerder, stiller. Weg zijn de prachtige kleuren, weg de tjilpende vogels, weg de onzichtbare houthakkers. Alles is weg, slechts de

eenzaamheid en de geuren van deze wonderschoone vallei blijven bij ons.

ZIJDERUPSEN

DOOR DR. G. BARENDRECHT

HET economisch belang der insecten voor den mensch is meestal van negatieven aard; vele soorten bedreigen zijn cultures met verwoesting, andere zijn opgeschuurde voorraden, weer andere zijn privé-bezittingen in den vorm van wollen en bonten kleeren en dekens. Het is een reusachtig leger van geduchte vijanden, die wij maar met moeite onder den duim kunnen houden. ☼ Toch is er een beperkt aantal insecten, waarmede wij op beteren voet staan: de honingbij, de schildluizen, die ons kleurstof en lak leveren en dan vooral de zijderupsen. In den tegenwoordigen tijd is hun glorie wel wat getaand door de concurrentie der kunstzij, maar uitgediend zijn ze nog lang niet en in vele landen vormen zij nog steeds een voorname bron van volkswelvaart. ☼ Het land van herkomst is China en daar ligt de oorsprong

der zijdecultuur in het verleden verborgen, in het zóó grijze verleden, dat de legende er zich van heeft meester gemaakt, de legende, die vertelt, dat omstreeks 2600 jaar voor het begin van onze jaartelling keizer Hoang-ti zijn gemalin Si-Lingh-Chi de opdracht verstrekt heeft na te gaan of er van de cocons der zijderupsen iets bruikbaar was te maken. Tegenwoordig zou voor zoo iets een staatscommissie worden ingesteld. Intusschen klinkt deze legende, die de uitvinding der zijdecultuur op naam van één enkelen persoon wil stellen, al even onwaarschijnlijk als de onze, die Jan Willem Beukelszoon van Biervliet met één slag het haringkaken wilde doen ontdekken. ☼ Zeker is het evenwel, dat in de oudheid de zijde in Europa louter importproduct was en dat hier in dien tijd nog geen

eigen zijdecultuur bestond. De oorzaak hiervan lag zeker wel mede aan de zorg, waarmede de Chinezen wisten te verhoeven, dat zijderupsen, levende poppen of eieren over de grenzen werden gebracht. Bij de hermetische afsluiting van hun rijk was dat waarschijnlijk niet eens zoo heel moeilijk. ☼

BOERENHUIS IN HET MAGGIA-DAL

De manier waarop tenslotte de zijderupsen toch in Europa terecht zijn gekomen, is ook weer aanleiding tot een legende geworden. Het zou den Oost-Romeinschen keizer Justinianus, die voor zijn Byzantijnsche hofhouding heel wat zijde zal hebben nodig gehad, zijn gaan verdrieten, door de Perzen, die den heelen zijdehandel op Europa toen beheerschten, zoo bij voortdoring afgezet te worden. Twee monniken kregen toen opdracht om, het kostte wat het wilde, in het Oosten eieren van de kostbare vlinders te gaan bemachtigen. Volgens het verhaal zouden ze daar tenslotte in geslaagd zijn door de smokkelwaar te verbergen in hun uitgeholde wandelstokken. Maar dan zullen ze die toch wel wat dichter bij huis dan in China gekregen hebben! ☼ Hoe het ook zij, al in de vroegere middeleeuwen vinden we in Zuid-Europa een levendige zijdeteelt. Aanvankelijk waren de Grieken er wel even goed als de Chinezen in geslaagd de teelt te monopoliseeren, maar met de komst der Mooren in Spanje deden daar ook de zijderupsen hun intrede en toen vonden ze al gauw hun weg naar Italië en later ook naar Zuid-Frankrijk, dat zich tot een der

belangrijkste centra zou ontwikkelen. Welk een omvang de Lyonneesche zijdeindustrie in de 18e eeuw bereikt had, blijkt het best uit de opgave, dat men in 1786 het aantal weefgetouwen op 15000 schatte en het aantal personen, dat op de een of andere wijze bij de zijdeindustrie betrokken was, op 80.000. Dit betref dan nog maar alleen de industrie, het kweken der rupsen zelf vond en vindt nog plaats op het platteland. In het Rhônedal vallen de laag gesnoeide moerbeiboomen den treinreiziger dadelijk op. Want ondanks de concurrentie van de kunstzijde wordt daar de zijdeteelt nog steeds met vlijt beoefend. Trouwens, er zijn nog veel meer landen in de subtropische en warmere gematigde zône, waar de zijdeteelt nog lang niet verdwenen is. In den Balkan, b.v. Griekenland en Bulgarije, is de zijde nog steeds een product van belang en in Oost-Azië leveren China en Japan nog steeds het leeuwendeel der geheele wereldproductie. ☞ Al-

vorens over de zijdecultuur een en ander te vertellen, is het niet overbodig de levenswijze der zijderupsen nog eens kort te recapitulieren. ☞ De jonge, pas uit het ei gekomen rupsjes zijn donkerbruin van kleur, bij zwart af. Die kleur verbleekt echter in een week tijds tot een veel lichter bruin, waarop dat jasje dan meteen wordt uitgetrokken. De tweede huid, die een dag of zes mee moet, is lichtgrijs en wordt tenslotte vervangen door de bekende vuilwitte livrei, die ook bij de laatste twee vervellingen niet meer van kleur verandert. ☞ Deze rupsen voeden zich bij

voorkeur met de bladeren van de witte moerbei, een boom, die in ons land vrij onbekend is, daar de vruchten voor de consumptie van geen belang zijn. Gedurende de verschillende fasen van het rupsenleven worden niet steeds evenveel

van die bladeren geconsumeerd. Ten eerste zakt de eetlust na iedere vervelling aanmerkelijk, om eerst na een dag of twee weer op peil te komen. Na de laatste vervelling wordt dat peil echter sterk overschreden, want dan vertoonen de rupsen een ware eetwoede, die aanhoudt tot zij volwassen zijn. ☞ Evenals de meeste rupsen worden de dieren, die nu wasachtig van uiterlijk geworden zijn, thans zeer onrustig en kruipen voortdurend in hun verblijf heen en weer om een geschikte plaats te vinden

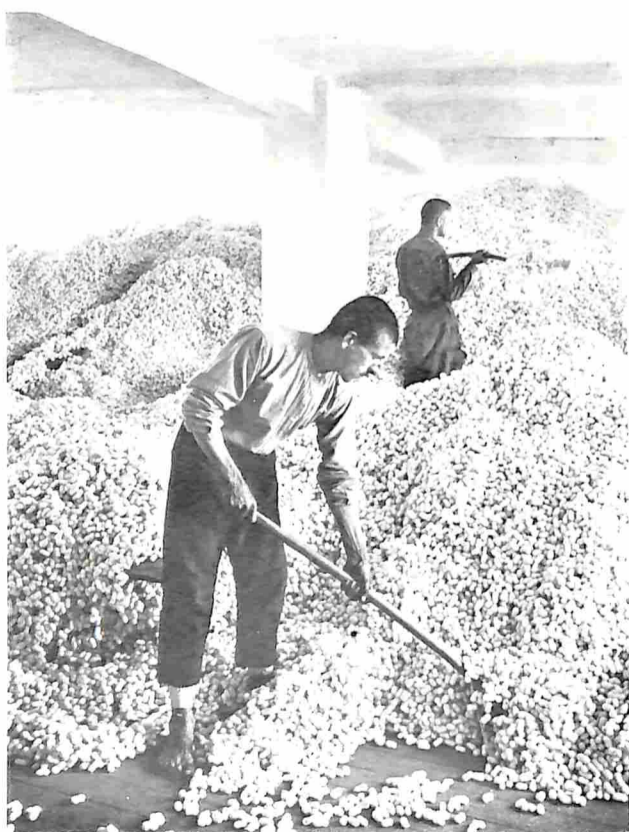
waar zij zich kunnen verpoppen. Zij vertoonen daarbij een sterke neiging om naar boven te kruipen, waartoe hun dan ook, zooals wij aanstonds zullen zien, in de zijdekwekerijen alle gelegenheid wordt gegeven. Heeft de rups eenmaal een geschikte plaats gevonden, meestal op een tak, dan gaat hij, alvorens zich te verpoppen, de cocon spinnen waar hij zijn naam aan te danken heeft. Nu is dat iets, dat bij zeer vele rupsen en trouwens ook wel bij andere insectenlarven

voorkomt. De spinstof wordt afgescheiden als een aan de lucht dadelijk hard wordende vloeistof door twee klieren, die met een gemeenschappelijke opening op de onderlip uitmonden. Door eerst zijn kop tegen den tak aan te drukken en dan terug te bewegen, trekt de rups dan de lange, massieve draden, die wij zijde noemen. In dit karakter van de zijde ligt ongetwijfeld ook het geheim van haar bekende sterkte. Terwijl een gesponnen katoenen, linnen of wollen draad uit een groot aantal be-

trekkelijk korte, in elkaar gedraaide vezels of haren bestaat, bestaat een zijden draad uit een bundel zeer lange, massieve, door de geheele lengte van den draad loopende strengen. ☞ Zooals gezegd bezitten vele rupsen dit spinvermogen, maar nu zijn het

EEN BULGAARSCHE VROUW, MOERBEIBLADEREN AAN-DRAGEND VOOR DE ZIJDERUPSSEN

BERGEN COCONS LIGGEN IN DE PAKHUIZEN DER BULGAARSCHE KWEEKERIJEN. ZIJ WORDEN VAN TIJD TOT TIJD OMGEWERKT, TEN EINDE DE LUCHT TE DOEN TOETREDEN

DE ZIJDERUPSSEN BEGINNEN ZICH AAN DE KAALGEVRETEN MOERBEITAKKEN IN TE SPINNEN

HET INZAMELEN VAN DE EITJES DER ZIJDERUPSEN IN JAPAN

juist die enkele soorten, welke wij als zijderupsen kennen, die een mooie kwaliteit draad combineeren met de zeer belangrijke eigenschap, hun heele cocon uit één enkelen draad te vervaardigen. Het is juist dit laatste, dat ons in staat stelt den geheelen, bijna duizend meter langen zijden draad, waaruit zoo'n cocon bestaat, in één keer af te haspelen. Het spreekt wel vanzelf, dat cocons, waarbij de rups het spinnen telkens onderbroken heeft, om ergens anders opnieuw te beginnen, niet rendabel te verwerken zijn. En evenmin cocons als die van onzen rietspinner, waarin de rups al zijn brandharen heeft verwerkt. ☼ Ongeveer acht dagen na het spinnen van den cocon heeft de verpopping plaats en weer acht dagen later komen dan de plompe, witte, weinig geteekende vlinders te voorschijn. Daarbij moeten ze natuurlijk dwars door den cocon heen breken, zoodat de draad op een ontelbaar aantal plaatsen verbroken wordt. Dat mag natuurlijk niet gebeuren met de cocons, die tot zijde verwerkt moeten worden en daarom worden de poppen daarin gedood door verhitting in stoom of heete lucht. Daarna kunnen de cocons weer een heelen tijd bewaard worden, mits men zorg draagt voor goede ventilatie, zoodat de doode poppen behoorlijk kunnen uitdrogen en niet gaan rotten. Alvorens de draden nu te kunnen afhaspelen, moeten de cocons worden geweekt, zoodat het verband tusschen de windingen van den draad losser wordt. Het eerste losse gedeelte, de vloszijde, die niet veel waarde heeft, wordt dan zóó los, dat men het begin van den draad gemakkelijk te pakken kan krijgen en zoo de middelste

300—900 meter, die de eigenlijke waardevolle zijde leveren, kan afhaspelen. Het binnenste gedeelte van den cocon is perkamentachtig, ook dat deel van den draad heeft niet veel waarde. Wij kunnen hier nu echter niet verder op de details van de zijde-industrie ingaan, maar moeten nog even terugkomen op de kweek der dieren zelf. ☼ Een gedeelte der cocons laat men in bepaalde, daartoe bestemde ruimten uitkomen; de vlinders, die weinig of niet vliegen, paren daar dan meteen, waarna de wijfjes hun ± 400 eieren leggen. Deze eieren worden verzameld en gedurende den winter op een koude plaats bewaard. In den tijd, dat de moerbeiknoppen uit gaan loopen, worden ze dan in goed geventileerde, warme ruimten gebracht, waar de temperatuur nog geleidelijk verder wordt opgevoerd. De jonge rupsjes worden aanvankelijk gevoerd met fijngehakte moerbeibladeren; later krijgen ze grover voedsel en op den duur heele bladeren. De kweekruimten, die zich in warmere streken nagenoeg in de open lucht bevinden, bevatten stellages met horizontale rietmatten, waarop de rupsen zich bevinden. De bladeren moeten dagelijks en meer dan dat worden ververscht. Daartoe legt men op de rupsjes wijdmazige matten of geperforeerde vellen papier, waarop de nieuwe voedselvoorraad ligt uitgespreid. De dieren kruipen dan door de openingen naar boven en kunnen zoo worden opgenomen zonder dat het noodig is hen zelf aan te raken. Dit moet namelijk steeds worden vermeden. Later kan men de oudere rupsen ook direct op bebladerde takken laten overloopen.

JONGE ZIJDERUPSEN WORDEN MET FIJN GESNEDEN MOERBEIBLADEREN GEVOEDERD

Wanneer de rupsen volwassen zijn, worden in de „rupsenbedden” dunne takkenbosjes overeind gezet, waarin zij zich dan verpoppen. ☼ Zooals men ziet is de zijdecultuur niet slechts uitvoerbaar in streken, waar de moerbeï gemakkelijk groeit, maar is ook de aanwezigheid van een groot aantal goedkope arbeidskrachten een vereischte. De rupsen eischen voortdurend de grootste zorg, vooral in de eerste stadiën. Ook later echter is zindelijkheid het parool, omdat anders catastrofale infectieziekten niet uit kunnen blijven. ☼ Dergelijke ziekten zijn ook in het Fransche zijdegebied vaak in hevige mate opgetreden, met de ergste

gevolgen voor de bevolking, die zijn rupsenbestand in enkele dagen zag verdwijnen. Deze ziekten worden veroorzaakt door verschillende micro-organismen, die, eenmaal aanwezig, zich meestal met groote snelheid over de heele kweek verspreiden. Alleen de grootste hygiëne en herhaalde ontsmetting der rupsenverblijven kan er dan een eind aan maken. Ook moeten vaak de eieren zorgvuldig in observatie worden genomen, omdat bij sommige ziekten de kiemen op de eieren worden overgebracht. Zeer bekend is de beruchte pébrine geworden, doordat de bestrijding daarvan een der eerste successen van Pasteur was.

DE PASSIFLORA OF LIJDENSBLOEM

DOOR G. KROMDIJK

ER zullen maar weinig uitheemsche planten

len de geesel waarmede de Heiland geslagen werd.

zijn, wier bloemen zoo zeer tot 's menschen verbeelding spreken, als die van de Passiflora of Lijdensbloem. Deze vereering is niet van de laatste jaren, immers de in 1654 te Siena overleden Jezuitenpater J. B. Ferrarim eende reeds in den eigenaardigen stand der bloemdeelen de

DE PASSIEBLOEM

folterwerktuigen te zien, waarmede Christus in den avond van den Goeden Vrijdag op Golgotha gemarteld werd. ☼ Slaan we oude botanische werken na, dan blijken de beschrijvingen over de beteekenis van de Passiebloem nog al uit een te loopen, terwijl de latere schrijvers het er vrijwel over eens zijn, dat de gelijkenis wel wat erg gezocht is. Abraham Munting, in leven hoogleraar te Groningen, schrijft over de beteekenis van de Passiebloem het volgende: „Onder begaafd met tien bladeren, waarvan de vijf onderste daar vijf hoorntjes op zitten, als in bloed gedoopt, die naar veler meening te kennen geven de vijf wonden onzer Heeren Jesu Christi, van binnen wit, van buiten groen zijn. De andere vijf zijn geheel wit, beteekenende de zuivere linnen doek, waarin de Heere Christus gelegd is. Op welke daarna volgt een dubbele rij van 160 ronde draden, wonderlijk aardig in 't ronde gesteld, waarvan sommige voor wat dik als met een knop en met ontelbare purpere als bloedige stippelen voorzien zijn, voorstel-

In welker midden men ziet een dubbele kleine ronde cirkel, ook met bloedige purpere stippelen zeer schoon begaafd, gelijk een doornenkroon. Daarna volgt een witte plaats, in welker midden een wit steeltje, gelijk een colomme staat, te kennen gevende de pilaar, waar-

aan de Heere gebonden was. Op dezelve vertoont zich een groene, ronde en kleine ruige knop, welke de vrucht wordt en gansch eigenlijk een spons voorstelt. Onder deze zijn vijf kortachtige en dikke steeltjes, uit den groen en geel, met donkere purperen stippelen, waaraan gele afhangseltjes, als in de witte leliën, zich met hamers vergelijkende, somtijds neerwaarts hangen. Boven op de spongie komen voor drie nagelen, ook wel vier, zijnde dan gesteld gelijk een kruis, onder dun en boven voorzien van een dik en breed hoofd, gelijk een spijker; ook onder wit (gelijk de nagelen, zooverre dezelve in 't hout van 't kruis staken) daar teegens boven tot aan de hoofden met bloedige stippelen geverfd, vertoonende de nagelen, voor zoover zij in de handen en voeten Christi hebben gegaan”. De Passiflora coerulea (zie afb. hierboven) de eigenlijke Passiebloem, bezit vijf groene kelkbladeren — van buiten groen en van binnen wit. De tweede krans bestaat uit vijf witte kroonbladeren en daar binnen bevindt zich een krans van fijne draden,

die van boven blauw en van onderen purper gekleurd zijn. De vijf meeldraden zijn van onderen vergroeid, terwijl de helmknoppen aan korte helm-draden zijdelings uithangen. In het centrum van de bloem staat een ellipsvormig vruchtbeginsel, met drie stampers en knopvormige stempels. Jammer dat deze wonderlijk gebouwde bloemen slechts twee dagen bloeien. Zaad krijgt men hier niet aan de planten, daar de hommels en wilde bijen, die de bloemen moeten bestuiven, in ons land niet schijnen voor te komen. *Passiflora coerulea* behoort evenals vele andere *Passiflora*'s — er bestaan ongeveer twee honderd-en-vijftig soorten — in Brazilië thuis, waar zij zich tegen de boomen omhoog slingert. Daar ook brengt de blauwe *Passiflora* talrijke, eerst oranjekleurige, later scharlakenroode eivormige vruchten voort. *Passiflora edulis* is in onze koloniën bekend om zijn groote eetbare vruchten. ☼ De *Passiflora coerulea* komt in Vlaanderen nog veelvuldig voor en geen wonder, want Vlaanderen is het land van de poëzie; in geen enkele streek weet het eenvoudige landvolk zoveel legenden en interessante bijzonderheden over bloemen en planten te vertellen. Daarom treft men er de *Passiflora* ook veelvuldig aan, als kamerplant en als klimplant in den tuin. Ook in ons land is het mogelijk de plant 's winters buiten in den vollen grond over te houden, doch dan moet de standplaats wel heel zonnig en 's winters vooral beschut zijn. In het najaar snijdt men de lange stengels tot een halven meter boven den grond in, om den voet vervolgens met droge turf-molm af te dekken. Toch is het gevaar, dat de planten 's winters bevrozen, groot en veiligheidshalve zorgen we altijd een paar jonge exemplaren binnenshuis in potten in voorraad te hebben. De vermenigvuldiging geschiedt door middel van stekken en uitloopers, welke binnenshuis in potten, gevuld met zandige aarde, heel goed wortelen. Men kan ze ook door middel van zaaien vermenigvuldigen, en hoewel de zaailingen aanvankelijk veel harder groeien, bloeien ze minder rijk en beginnen daarmee ook later. ☼ Heeft men eenmaal een jonge plant in zijn bezit — ze zijn niet zoo heel gemakkelijk verkrijgbaar — dan moet men die eerst in een *Geranium*pot zetten, terwijl men de jonge scheuten zorgvuldig opbindt. Daar de planten nogal snel groeien, moeten we spoedig voor een grooteren of een kuipje zorgen. Nu is de bedoeling zooveel scheuten op een beperkte ruimte te houden als mogelijk is. Dat bereikt men door aan de binnenzijde van den pot vier of vijf één meter lange tonkinstokken te stekken, die men dan aan den top of in het midden aan een houten heepel bevestigt, om er de lange ranken omheen te leiden. ☼ De *Passiflora* verlangt een voedzaam grondmengsel, men moet dus wat oude koemest door de bladaarde mengen. De temperatuur mag ook vooral niet te hoog zijn,

50° F. is in den winter, als de plant in rust is, al ruim voldoende. In den winter houden we haar aan den drogen kant, dan zullen wel de bladeren afvallen, doch dat is geen bezwaar; in het voorjaar loopen de ranken, die we tot ongeveer één Meter boven den pot hebben teruggesneden wel weer uit. In den zomer verlangen ze veel water en af en toe een weinig vloeimest. De beste resultaten bereikt men door haar een zonnige standplaats te geven. Men kan ze 's zomers ook heel goed met pot en al buiten zetten, waar ze dan volop kunnen bloeien.

DE TURELUUR

DOOR R. J. DE STOPPELAAR

DE eerste van onze zangers en roepers der weiden die terugkeert naar de oude broedplaatsen, is de leeuwerik; dan volgen de scholeksters, de Kieviten en in April ook de grutto's, tureluurs en kemphanen. De meest

TURELUUR BIJ HAAR NEST

zenuwachtige van hen allen is de tureluur. Al herkendet ge hem niet aan zijn mooi gevlekt, gegolfd, gestipt, gestreept lijfje, de bovenkant van dit waadvogeltje is bruinig grijs met witte vlekjes en een witten band over de vleugels, de onderzijde wit, de staart wit met donkere dwarsbanden, terwijl bruine lengtestrepen langs den hals loopen. Er zijn twee volstrekke kenteekenen, die u onbedriegelijk vertellen dat het een tureluur is: nerveus gedoe en een paar roode pooten. Komen de andere weidevogels in groote troepen terug uit Trans-Oceanië, zwerven de Kieviten in koppels over

de ontwakende voorjaarswei, razen de kempen over plassen en dijken, de tureluur komt misschien reeds gepaard aan uit de Zuidelijke landen, om tusschen madelief en paardebloem en dotters bruiloft te vieren. Dan klinkt de mooie, zachte, welluidende paringsroep: dlübl! dlübl! dlübl! al vliegend onder den voorjaarshemel, dan is er vrijage op de weiden tusschen de lammeren. Met opgeheven wiken, blinkend van het wit der binnenzijde, omtript, omhijpt, omdanst de bruidegom zijn bruid. Al buigend, zich keerend en wendend, draaiend en pronkend werft hij om haar gunst in grootere en nauwere kringen, driftigt met snelle pasjes op haar aan, grijpt haar met den snavel bij een wiek, legt één zijner vleugels over haar rug, doet wat iedere minnaar doet, al zijn bekoorlijkheden voor zijn liefste uitstallen, zich voor haar mooi maken en aanstellen. ☼ Het resultaat van deze hofmakerij is een vrij diep kuiltje ergens in een graspol. Het is niet gemakkelijk te vinden. Overhuifd door de grashalmen liggen de gevlekte en gestipte eieren en zonder gerucht gaat het vrouwtje er van door als ge nog tientallen meters van haar schat verwijderd zijt. Wanneer ze dien behoudt, dan komen na een week

DE TURELUUR GAAT OP DE EIENEN ZITTEN

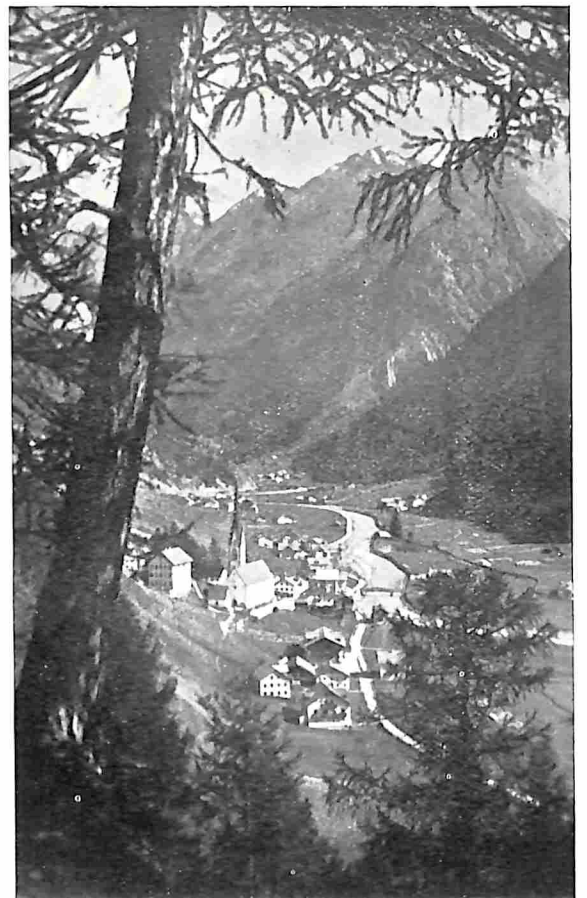
of drie — het vrouwtje broedt alleen — de vier donzige tutertjes uit de doppen en kunt ge zoo'n paar tureluurs in volle actie zien wanneer ge op de plek komt waar het gezin huist. Een paar honderd meter vóór het damhek hebben ze u al in de gaten. Een koor van waarschuwingskreten gaat met geklap en gewuif van wieken de lucht in. Sein voor de jongen om zich te bergen in de greppels of onder het gemaaid gras. Maar van alle vogels, kieviten, scholeksters, grutto's, maakt er geen zoo'n misbaar als de tureluur. Het is me menigmaal gebeurd dat pa en ma Tureluur elk boven op een hekpaal neerstreken en al knikkend en nikkend hun snel tjù! tjù! tjù! onafgebroken, als tikken op metaal, deden hooren. Al aan! Al aan! Soms streken ze even neer, liepen driftig om, slikten het naar de keel dringend, „tjù” half in en dan weer boven op de palen om van voren af te beginnen, en als ge al lang weer verdwenen zijt draven ze nog zenuwachtig over de akkers, wonden ze zich nog op. „Zoo'n kerel! Zoo'n vent!” En weer veerden ze op en kwamen me nog eens achterna, wedijverend wie mij het snelst dat „tjù! tju! tjù! in de ooren kon priemen. ☼ 'k Heb eens wonderlijk om me heen gezien. 'k Liep in gezelschap van een inwoner door een Geldersch dorp. Opeens bleef hij staan, wees ergens heen en zei: Daar is 'n tutersnest! Zoo wordt in het Geldersche de roodpoot genoemd. Ik keek en keek, en vroeg toen: 'n Tutersnest? Waar? Hier midden in 't dorp nestelt toch geen tureluur? „Daar,” zei mijn gezelschap en wees naar een huis, daar woont de organist, dien wij Tuter noemen. En in Friesland heet een zoen een „tuut”, zoodat deze weidevogel aangename visioenen kan oproepen voor de meiden als ze komen te melken en een tureluur haar zacht toeroept onder 't opvliegen: tu-uu? tu-uu? ☼ De tureluur is in ons land een echte zomervogel. In een viertal weken zijn de jongen vluchtig en dan begint reeds de trek, om in Juli en Augustus druk te worden. Als scholeksters en kieviten nog omboemelen op de opnieuw uitlopende hooilanden, gaan de tuters al op zwerf, klinkt de trekroep: tju-tu-du!

's Avonds. Naar zee gaan ze, naar de wadden, waar 's winters ook een klein getal overblijft, en verder naar het Zuiden, ouden en jongen om in de lente weer te keeren en Sjoukje of Griet van Popma of Hotsmastate 't volgend voorjaar weer vragend en plagend toe te roepen: tu-uu? tu-uu?

Een processie in de bergen

(Slot van bladz. 375)

NU volgt een klein troepje, waaronder prachtige karakterkoppen: de berggidsen. Over den éénen schouder schuin het opgerolde touw, op den anderen de „Eispickel” en het moeilijk verkregen gidsen-insigne naast menig oorlogskruis op hun jas, zoo trekken ze met korte, stevige stappen voorbij in hun bergkleeren uit zware loden stof. ☼ Maar nu... (de fototoestellen gaan fluks omhoog) komen de schutters in hun oeroude kleederdracht, die nu alleen nog maar historisch is en van het gevoel voor schoonheid der bewoners van het Oetzdal schitterend getuigt. Geen schelle kleuren, niets dat schilderachtig tracht te zijn. Maar de dikke witte wollen kousen, onder de knie omgeslagen, door roode banden vastgestrikt, zijn kunstig gebreid; de broek, die de gespierde knie vrijlaat, is van sterk gemsleer en heeft groen afgebiesde naden. Het korte buis uit ruwe, lodenachtige stof is van voren open en laat onder de geborduurde leeren bretels een grof wit linnen hemd zien. Het buis is van een rood, dat een schilder in verrukking zou brengen, met revers en manchetten die verrassend mooi met zilver en verschillende kleuren geborduurd zijn. Maar het meeste effect maakt het hoofddekseel. Het is een groote, ronde, matgroene vilten hoed met een breed, platten, lichtgebogen rand, die diep over het voorhoofd getrokken wordt en een bijzondere omlijsting voor het ernstige, gebruide en meestal glad geschoren gezicht van den schutter vormt. Een breed lint van lichtere kleur hangt aan den achterkant ongeveer handbreed over den rand en achterop den hoed steken twee sikkelvormige witte haneveeren en de gebogen wit en zwarte korhaanveeren. Zoo loopen de schutters — voorop de tamboer die zich luidruchtig laat hooren — met korte, veerkrach-

SÖLDEN IN HET ÖTZDAL

tige stappen achter het groen en witte met vergulden knop versierde schuttersvaandel, de rechterhand aan den riem van hun buks, de linker lichtig zwaaiend in het rythme van hun stap. ☼ Nu volgt onder het baldakijn de priester, wiens kostbaren mantel twee ijverige kleine misdienaartjes ophouden, twee andere dragen brandende lantarens op hooge stokken, een ander het wierookvat. Zoo schrijdt hij langzaam voort, de laatste in de rij

der mannen, geleid en behoed door alle mannen van het dorp, van den oudste tot den jongste; hij, bemiddelaar tusschen hemel en aarde, scheidend en verbindend tegelijk het mannelijk en vrouwelijk geslacht in het dorp, want onmiddellijk na het baldakijn komen de vrouwen. Weer eerst de schooljeugd; kleine meisjes, begeleid door haar onderwijzeres, meestal een non. Zij houden krampachtig een kaars of een bloem in de hand, ze zijn roerend in haar eenvoudige witte jurkjes met primitieve kransjes in het van nature of door vlechtjes gegolfde haar. Geen mooie kinderen, deze kinderen der bergboeren, nu al gewend te werken;

herderinnetjes en etenbrengsters als die op uren afstand aan het maaien zijn. Ook zij trekken voorbij met haar vaandeltje. ☼ Nu volgen de jonge meisjes in het zwart met wit kraagje en veelkleurig zijden schort, die, de vrouwen getuigen daarvan, steeds zorgvuldig weggelegd wordt in de latafel. Het vaandel van de Mariacongregatie en het Mariabeeld dragen ze in haar midden. ☼ En tot slot komen de gehuwde vrouwen met de onflatteuse stijve zwart-zijden hoeden op, met h  r vaandel en het beeld der heilige Anna, haar schutpatrones. Jonge vrouwen zoowel als oude met verweerd gezicht, allen de grove werkhanden gevouwen, z  o loopen ze, haar gebeden prevelend, rustig, onafhankelijk van den loop der tijden, waardig, maar met totaal gemis aan gratie en individualiteit; het is alles   n massa en   n macht: de boerinnen. ☼ Zoo gaat de processie voort langs het kronkelpad over den groenen dalvloer. De beken ruischen, de klokken luiden. Bij de opgestelde altaren wordt halt gehouden. De pastoor onder het baldakijn wendt zich naar het versierde tafeltje en rechts en links draaien alle hoofden daarheen. Gezang weerklinkt, een wolkje wierook verspreidt zich door de lucht en van den dichtst bijzijnden heuvel dreunen de kanonnen. Over de groene weilanden, de bruisende beken, over het donkergroene bosch tot aan de kale bergtoppen, over den geheelen wijden omtrek kijken uit strakke gouden oogen de heiligen van het dorp.

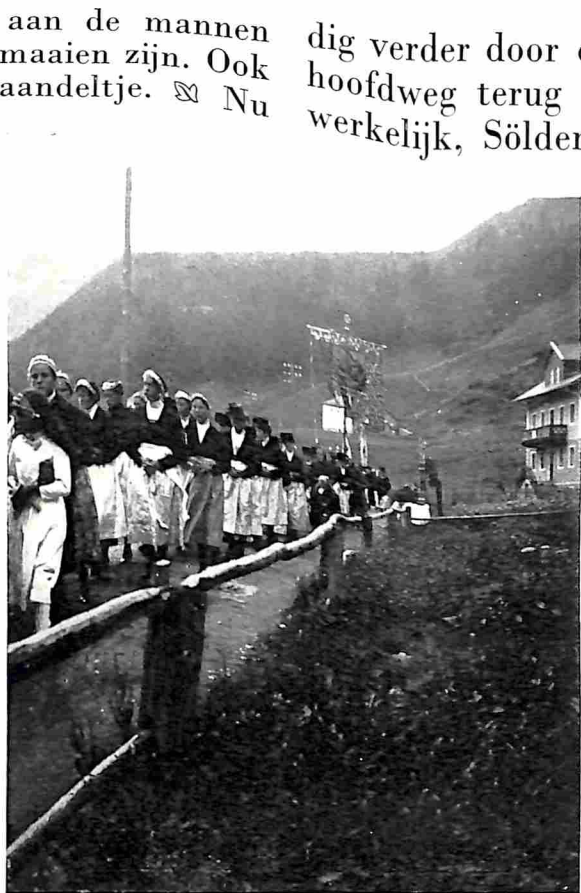
☼ Zoo trekt op Maria Hemelvaart als de oogsttijd gekomen is, de priester met het Allerheiligste door het land en zegent den schralen bodem en met hem trekken alle heiligen mee, die anders stom in de zijaltaren en nissen der kerk staan, doch alles afweten van het lief en leed van de kleine gemeente. Zij weten dat elk stukje grond hier ontwoekerd moet worden, veroverd en altijd weer verdedigd tegen water, vallende steenen, lawinen en hagelslag; zij weten dat elke steen van die primitieve ruw-opgestapelde muurtjes, die de weiden van de rotsachtige helling scheiden, door stevige boerenknuisten uit den grond gehaald is en dat na langen, volhardenden strijd van generatie op generatie de bodem vruchtbaar gemaakt is; zij weten dat het vertrouwen in hen, hun voorspraak bij den Allerhoogste, hun voortdurende zorg en hun liefdevolle bescherming, den boerenkracht geeft tot eeuwig waken over het land en voor den strijd van den levenden geest tegen het blinde natuurgeweld, strijd zoo oud als de menschheid zelve. ☼

En zoo trekt de processie gestadig verder door de weilanden en over den smallen hoofdweg terug naar het hooge kerkje. ☼ Neen werkelijk, Sölden is geen lieflijk plekje grond, niet lachend en vriendelijk zooals de gehuchten in Stubai, de rijke dorpen in het Zillerdal. En de boeren zijn karig in woorden, stug en gesloten, niet zooals de zingende bewoners van het Zillerdal met hun schitterende zwarte oogen, hun donker kroeshaar, hun harp en hun geliefde cither, waarmede zij de wereld hebben veroverd. ☼ Maar het Zillerdal heeft dan ook een vruchtbaren bodem en ver uitgestrekte lachende almen, zoodat steeds vroolijk leven en bedrijvigheid in de bloeiende oorden aan den Zillerheerschen, terwijl het   tzdal met zijn schaarsche nederzettingen — behalve tijdens het korte vreemdelingenseizoen — van een drukkende eenzaamheid is. Alleen de klaterende beken laten

hun eeuwig lied hooren in dit meer sombere berglandschap. ☼ Uit de gesloten berghoeven dringt in de vroege herfstavonden zwak licht naar buiten en in de door menschen verlaten, schemerdonkere kerk staren de heiligen onbeweeglijk in het On-

DE PROCESSIE WORDT OPGESTELD

ONDERWEG